

Finanční trh

SUBJEKTY

Subjekty

- Orgán dohledu nad finančním trhem
- Burza cenných papírů
- Organizátor mimoburzovního trhu
- Centrální depozitář cenných papírů
- Obchodník s cennými papíry
- Investiční zprostředkovatel
- Vázaný zástupce
- Investiční společnost
- Investiční fondy
- Tiskárny cenných papírů
- Garanční fond obchodníků s cennými papíry

Orgán dohledu

ČNB na základě zákona 6/1993 Sb o České národní bance
dohled nad

- bankovním sektorem včetně družstevních záložen
- kapitálovým trhem,
- pojišťovnictvím,
- penzijními fondy,
- Směnárnami,
- dohled nad institucemi v oblasti platebního styku.

Stanovuje pravidla, která chrání stabilitu bankovního sektoru, kapitálového trhu, pojišťovnictví a sektoru penzijních fondů. Systematicky reguluje, dohlíží a popřípadě postihuje nedodržování stanovených pravidel.

Burza cenných papírů

- Z latinského slova „*Bursa*“ – *kožený měšec*
- Tři měšce byly také součástí erbu rodiny obchodníků "Van der Buerse", do jejichž hostinců v belgických Bruggách se koncem 14. století sjížděli obchodníci zejména z Itálie nejen aby zde přespali, ale také uzavírali své obchody. Místu kolem hostince, kde obchody rovněž probíhaly, se začalo říkat "burzy" a později se tento název přenesl i na instituci, která byla po úpadku Brugg zřízena v roce 1531 Antverpách. Nesla název "Beurs" a šlo o první burzu cenných papírů určenou pro obchod se směnkami a zlatými a stříbrnými mincemi. Konala se zde také první emise obligací vydaná městem Antverpy

Historický exkurz

- V roce 1602 nastala další významná událost v historii cenných papírů. Byla založena [Nizozemská východoindická společnost](#) (Verenigde Oostindische Compagnie), a to formou první veřejné emise akcií na Amsterodamské zbožové burze. V roce 1631 pak v Amsterdamu, tehdejším finančním centru Evropy, vznikla i burza cenných papírů, která již měla svá pevně daná pravidla obchodování i otevírací hodiny. S rozvojem obchodu s cennými papíry se vyvinula i nová burzovní technika, spekulace. Postupně vznikaly další burzy napříč západní Evropou jako v Berlíně (1739), Londýně (1745) či New Yorku (1792).

Historie burzy v ČR

- Osm bankovních domů v roce 1992 vytvořilo společnost, jež se později na základě přijetí burzovního zákona přeměnila na Burzu cenných papírů Praha, a.s. První obchodní transakci zde uskutečnili 6. dubna 1993.

Burzy cenných papírů

- burzy CP v ČR upravuje zákon č. 256/2004 Sb., ze dne 14. dubna 2004, o podnikání na kapitálovém trhu. Dohled nad burzami v ČR dříve vykonávala Komise pro cenné papíry (KCP), ale od roku 2006 už je dohled nad celým finančním trhem sjednocen a provádí ho Česká národní banka (ČNB) sama.

Burza a organizátoř mimoburzovního trhu v ČR

- Burza cenných papírů Praha a.s.
- RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů a.s.

Burza cenných papírů Praha a.s.

- Burza cenných papírů Praha a. s. (BCPP) je nejvýznamnější burza v České republice, provozuje hlavní trh s akciemi v zemi, sídlí v centru Prahy. Burzovní index pro BCPP má název PX.
- BCPP se řídí zákonem o podnikání na kapitálovém trhu a burzovním řádem, který si sama stanovuje. Veškerou její činnost kontroluje Česká národní banka. Pravidla, pod kterými funguje, jsou harmonizována v souladu s právem Evropské Unie.

RM-SYSTÉM

- je burza cenných papírů, kde se obchoduje s akciami českých i zahraničních společností, je zaměřená především na drobné a střední investory. Jediným majitelem této burzy je banka Fio. **RM-System není OTC trh**: dohled nad ním vykonává ČNB.
- Mezi největší výhody obchodování na české burze RM-S patří široká nabídka akciových titulů a certifikátů obchodovaných v českých korunách, on-line vypořádání cenných papírů v čase T+0, nejdelší doba obchodování v České republice

OTC a non OTC

- **Over-the-counter** (zkratka OTC) je typem uspořádání trhu s cennými papíry.
- Pokud jsou nějaké cenné papíry obchodovány „OTC“, znamená to, že **jejich obchodování neprobíhá pod záštitou oficiální instituce**, která by vykonávala dohled nad trhem a přebírala by odpovědnost za vypořádání dohodnutých obchodů. Účastníci obchodů tak vyjednávají o podmínkách kontraktu přímo mezi sebou. Podmínky kontraktů většinou nejsou standardizovány a i podstupované riziko obou stran je obecně vyšší než na organizované burze cenných papírů. Tato organizace trhu je uplatňována především při obchodování se swapy.

Do čeho investovat

- Akcie
- Dluhopisy
- Investiční certifikáty
- Warranty
- Futures

Akcie

- cenný papír, který vydává akciová společnost za účelem získání kapitálu pro svůj vznik nebo další rozvoj. Akcie vyjadřuje podíl na majetku společnosti, která tento cenný papír vydala a s jejím
- nvestor může na burze obchodovat emise akcií jak českých, tak i zahraničních společností držení jsou spojena nejrůznější práva

Dluhopisy

- cenný papír, který vyjadřuje dlužnický závazek. Jedná se zpravidla o dlouhodobé úvěrové cenné papíry, jejichž splatnost je pevně stanovena. Majitel dluhopisu má právo na splácení dlužné částky ve jmenovité hodnotě a na vyplácení výnosů z dluhopisu k určitému datu. Emitent dluhopisu je naopak povinen splatit jmenovitou hodnotu dluhopisu a příslušný úrok. Jmenovitá hodnota je splácena buď jednorázově ke stanovenému datu nebo splátkami v několika termínech.

Investiční certifikáty

- investiční instrumenty, které se svou formou podobají dlužním úpisům. Jedná se tedy o zvláštní typy dlužních úpisů, které investor kupuje od emitenta s tím, že mu je v pozdějším termínu prodá zpět. Jinými slovy, emitent má povinnost investiční certifikáty vykoupit zpět.

Cenu investičního certifikátu stanovuje tzv. specialista (zpravidla emitent) na základě vývoje ceny podkladového aktiva. Podkladovými aktivy mohou být například burzovní indexy, akcie, měny, nerostné suroviny, atd. V pozici emitenta vystupují zpravidla velké mezinárodní finanční instituce.

Warranty

- cenné papíry nebo jiné cenné papíry derivátového typu opravňující k nabytí podkladových aktiv jako např. akcií, dluhopisů nebo jiných investičních nástrojů. Nákupem warrantu majitel získává právo koupit (call warrant) či prodat (put warrant) určité množství podkladového aktiva (např. akcie) k předem stanovenému termínu, za předem stanovenou cenu. To znamená, že investor má právo, nikoliv povinnost koupit, případně prodat podkladové aktivum. Pokud se rozhodne tohoto práva využít (tzv. uplatnění warrantu) získá podkladové aktivum.

Futures

- Futures kontrakty patří do skupiny standardizovaných burzovních derivátů. Podstatou těchto kontraktů je stejně jako u ostatních termínových operací dohoda o směně daného množství podkladových aktiv k předem určenému datu.
- ve své podstatě představují pevnou dohodu mezi dvěma stranami, která jim dává povinnost koupit nebo prodat ke stanovenému termínu v budoucnosti standardizované množství předmětného podkladového aktiva za předem sjednanou cenu.

Centrální depozitář cenných papírů

- **Centrální depozitář cenných papírů, a.s.**, je dceřinou společností Burzy cenných papírů Praha, a.s. a jako instituce kapitálového trhu funguje již od roku 1993.
- V roce 1993 byl založen Burzovní registr cenných papírů, s.r.o., a v roce 1996 se transformoval na akciovou společnost s názvem UNIVYC, a.s. Krátce po přijetí zákona č. 256/2004 Sb, o podnikání na kapitálovém trhu UNIVYC, a .s. požádal regulátora kapitálového trhu o povolení k činnosti centrálního depozitáře podle § 100 tohoto zákona. Rozhodnutím České národní banky ze dne 14. srpna 2009 získal UNIVYC, a.s., povolení k činnosti Centrálního depozitáře. Na základě tohoto povolení Univyc, a.s. změnil obchodní firmu na **Centrální depozitář cenných papírů, a.s.**
- V České republice bylo zřízeno v roce 1993 také **Středisko cenných papírů**. Jeho základním posláním bylo **evidovat veškeré operace**, které se týkají zaknihovaných a imobilizovaných cenných papírů. Jeho agendu přebral dnem 7. 7. 2010 **Centrální depozitář cenných papírů (CDCP)**.

Obchodník s cennými papíry

- Rozsah činnosti obchodníka s cennými papíry je obecně vymezen zákonem o cenných papírech, konkrétně pak v povolení udělovaném jednotlivým obchodníkům Českou národní bankou.
- Obchodníkem s cennými papíry může být akciová společnost nebo s.r.o. se sídlem na území ČR nebo pobočka obchodníka s cennými papíry se sídlem v zahraničí.
- V povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry Česká národní banka uvede, které hlavní a doplňkové investiční služby je obchodník s cennými papíry oprávněn poskytovat a ve vztahu ke kterým investičním nástrojům a zda je oprávněn přijímat peněžní prostředky nebo investiční nástroje zákazníků. Povolení musí obsahovat alespoň jednu hlavní investiční službu.

Hlavní investiční služby

- přijímání a předávání pokynů týkajících se investičních nástrojů,
- provádění pokynů týkajících se investičních nástrojů na účet zákazníka,
- obchodování s investičními nástroji na vlastní účet,
- obhospodařování majetku zákazníka, je-li jeho součástí investiční nástroj, na základě volné úvahy v rámci smluvního ujednání,
- investiční poradenství týkající se investičních nástrojů,
- provozování mnohostranného obchodního systému,
- upisování nebo umístování investičních nástrojů se závazkem jejich upsání,
- umístování investičních nástrojů bez závazku jejich upsání.

Doplňkové investiční služby

- úschova a správa investičních nástrojů včetně souvisejících služeb,
- poskytování úvěru nebo půjčky zákazníkovi za účelem umožnění obchodu s investičním nástrojem, na němž se poskytovatel úvěru nebo půjčky podílí,
- poradenská činnost týkající se struktury kapitálu, průmyslové strategie a s tím souvisejících otázek, jakož i poskytování porad a služeb týkajících se přeměn společností nebo převodů podniků,
- poskytování investičních doporučení a analýz investičních příležitostí nebo podobných obecných doporučení týkajících se obchodování s investičními nástroji,
- provádění devizových operací souvisejících s poskytováním investičních služeb,
- služby související s upisováním nebo umisťováním investičních nástrojů,
- služba obdobná investiční službě, která se týká majetkové hodnoty, k níž je vztahena hodnota investičního nástroje uvedeného v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu a která souvisí s poskytováním investičních služeb.

Investiční zprostředkovatel

- Vzniká registrací u ČNB
- investiční zprostředkovatel je osoba, která není oprávněna poskytovat jinou hlavní investiční službu než přijímání a předávání pokynů týkajících se investičních nástrojů nebo investiční poradenství týkajících se investičních nástrojů, a to ve vztahu k investičním cenným papírům nebo cenným papírům kolektivního investování, avšak
- nepřijímá peněžní prostředky nebo investiční nástroje zákazníků, a
- pokyny předává pouze:
  - bance,
  - obchodníkovi s cennými papíry,
  - zahraniční osobě, která má sídlo v členském státě Evropské unie a jejíž předmět podnikání odpovídá činnosti některé z osob uvedených v bodech 1 a 2,
  - organizační složce zahraniční osoby, která má povolení České národní banky na základě zákona o podnikání na kapitálovém trhu,
  - obhospodařovateli fondu kolektivního investování nebo srovnatelného zahraničního investičního fondu, který tento fond obhospodařuje na základě povolení České národní banky, nebo,
  - zahraniční osobě oprávněné veřejně nabízet investice do fondu kolektivního investování nebo srovnatelného zahraničního fondu v České republice

Vázaný zástupce

- **Vázaný zástupce je fyzická nebo právnická osoba, která je oprávněna na základě písemné smlouvy se zastoupeným jeho jménem:**
  - zařídit, a popřípadě i uzavřít, obchody týkající se přijímání a předávání pokynů týkajících se investičních nástrojů nebo umístování investičních nástrojů bez závazku jejich upsání, pokud je zastoupený k jejich poskytování oprávněn,
  - poskytovat investiční poradenství týkající se investičních nástrojů,
  - propagovat investiční služby, které je zastoupený oprávněn poskytovat, není-li zastoupeným investiční společnost, která má povolení k poskytování investičních služeb, jde-li o tuto službu.

Investiční společnost

- Podle §7 ZSIF
- Investiční společností je právnická osoba se sídlem v České republice, která je na základě povolení uděleného Českou národní bankou oprávněna obhospodařovat investiční fond nebo zahraniční investiční fond, popřípadě provádět administraci investičního fondu nebo zahraničního investičního fondu nebo vykonávat činnosti uvedené v § 11 odst. 1 písm. c) až f).
- Jejím výhradním předmětem podnikání je **kolektivní investování**, které společnost vykonává na základě povolení Komise pro cenné papíry. Toto povolení stanovuje pro investiční společnost různý rozsah oprávnění:
  - shromažďovat peněžní prostředky v podílových fondech a tento majetek obhospodařovat,
  - obhospodařovat majetek investičních fondů,
  - obhospodařovat majetek penzijních fondů,
  - kupovat, prodávat, půjčovat a půjčovat si cenné papíry na vlastní účet.

Investiční společnost

- management company = správcovská společnost X
investment company =
investiční fond
- obchodní firma obsahuje označení „investiční společnost“
- kapitálové požadavky - alespoň 125.000 EUR
(původ jejího základního kapitálu je
průhledný a nezávadný, základní kapitál je
splacený) -> cca 3.250.000,- Kč

Investiční fond

- Pojem **investičního fondu** („IF“) je nově používán jako obecná kategorie pro všechny druhy fondů, bez ohledu na právní formu. ZISIF rozděluje na fondy kolektivního investování a fondy kvalifikovaných investorů, podle toho zda mohou být nabízeny veřejnosti či nikoliv. To má význam pro stanovení některých povinností, dohledu ČNB, a také pro úpravu některých specifických požadavků v případě fondů kolektivního investování. Hlavním důvodem tohoto dělení jsou rozdílné regulatorní požadavky s ohledem na ochranu nekvalifikovaných investorů.
- Samosprávný investiční fond x Nesamosprávný investiční fond
- - povolení od ČNB
- - sám sebe obhospodařuje x obhospodařovatelem je PO, která je statutárním orgánem tohoto fondu
- Investiční fond s právní osobností nesmí obhospodařovat jiný investiční fond nebo zahraniční investiční fond.
- **Podílový fond:** Je obhospodařovaný investiční společností, samosprávným investičním fondem s právní osobností jejím jménem na účet podílníků (z právních úkonů je oprávněn a zavázán obhospodařovatel, který také vykonává vlastnická práva)

Tiskárna cenných papírů

- Musí mít oprávnění k tisku listinných registrovaných a veřejně nabízených cenných papírů. Toto oprávnění uděluje Česká Národní Banka v souladu se zákonem o podnikání na kapitálovém trhu. Uvedené cenné papíry lze tisknout **pouze v tiskárně s tímto oprávněním.**
- STÁTNÍ TISKÁRNA CENIN tiskne cenné papíry v souladu s platnými právními předpisy, přičemž při grafickém ztvárnění je přistupováno individuálně k požadavkům jednotlivých emitentů, grafická úprava se musí výrazně odlišovat zejména volbou orámování, podtisků, giloší, písma atd.

Garanční fond obchodníků s cennými papíry

- § 128 a násl. ZoPKT → **OCP**
- **Garanční fond OCP** = právnická osoba zapsaná do OR, která **zabezpečuje záruční systém, ze kterého se vyplácejí náhrady zákazníkům OCP**, který není schopen plnit své závazky vůči svým zákazníkům
- **majetek zákazníka** = peněžní prostředky a investiční nástroje, které OCP převzal za účelem poskytnutí investiční služby, a peněžní prostředky a investiční nástroje získané za tyto hodnoty pro zákazníka

Garanční fond obchodníků s cennými papíry

- **ČNB bez zbytečného odkladu oznámí GF OCP, že**
  - OCP z důvodu své finanční situace není schopen plnit své závazky spočívající ve vydání majetku zákazníkům a není pravděpodobné, že je splní do 1 roku
  - soud vydal rozhodnutí o úpadku OCP
- **GF OCP po dohodě s ČNB neprodleně uveřejní oznámení se lhůtou pro přihlášení nároků (ne kratší než 5 měs.)**

Garanční fond obchodníků cennými papíry

- **Náhrada z GF OCP** se poskytuje za majetek zákazníka, který mu nemohl být vydán z důvodů přímo souvisejících s finanční situací OCP
- sečtou se hodnoty všech složek majetku zákazníka (reálné hodnoty investičních nástrojů), odečte se hodnota závazků zákazníka vůči OCP → **náhrada se poskytuje ve výši 90 % vypočtené částky, max. do výše 20 000 eur**
- náhrada musí být **vyplacena do 3 měs.** ode dne ověření přihlášeného nároku a vypočtení výše náhrady (CNB může prodloužit o 3 měs.)
- právo na vyplacení náhrady se **promlčuje uplynutím 5 let** ode dne splatnosti pohledávky zákazníka na vyplacení náhrady z GF OCP
- GF OCP se stává **věřitelem OCP**